

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2022/1237- 2022/1497
Toplantı Tarihi/Sayısı : 16.1.2024/41
Karar Numarası : 2024/78
Başvuran : Y.T.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Patnos L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın Patnos L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda kötü muameleye maruz kaldığı iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle;

a. Patnos L Tipi Ceza İnfaz Kurumunda tutulurken 3/8/2022 tarihinde bazı infaz ve koruma memurları tarafından kendisinin de aralarında bulunduğu mahpuslara onur kırıcı bir şekilde fiziksel şiddet uygulandığını,

b. Bahsi geçen olay hakkında araştırma yapılmaması için fiziksel şiddete maruz kalan mahpusların toplu şekilde zorunlu olarak nakledildiklerini, kendisinin Bolvadin T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna nakledildiğini,

c. Konuyla ilgili Bolvadin Cumhuriyet Başsavcılığına müfettiş gönderilmesi talebinde bulunduğunu ancak talebine ilişkin herhangi bir cevap alamadığını,

ç. 15/8/2022 tarihinde Cezaevi İzleme Kurulu üyeleriyle yaptığı görüşmede kendisine ilgili olayın yetki alanları dışında olduğunun bilgisinin verildiğini iddia etmekte olup ceza infaz kurumunda denetim yapılmasını ve kendisiyle görüşme yapılmasını talep etmektedir.

3. Muhatap Patnos L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan alınan yazılı görüşte özetle;

a. 3/8/2022 tarihinde başvuranın da içinde bulunduğu koşu mahpusları ile infaz ve koruma memurları arasında çıkan olayda başvuran ve diğer 6 mahpusun buldukları koşu yeni hükümlü yerleştirilmesine karşı çıkmaları ve görevli personellerin açıklamalarına karşı gelerek küfür ve hakaret etmek suretiyle fiziki saldırı bulunarak toplu direniş göstermeleri ve isyana kalkışmaları sebebiyle 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 44'üncü maddesinin ikinci fıkrasının (d) bendinde yer alan "Hükümlü ve tutukluları idareye karşı kıskırtmak veya isyana kalkışmak." eylemi uyarınca Patnos L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü Disiplin Kurulu Başkanlığının 19/8/2022 tarihli ve 2022/... sayılı ceza verme kararı ile on gün hücreye koyma cezası ile cezalandırılmaları yönünde karar verildiği,

b. Yukarıda bahsi geçen olayda H.G. ve F.B. isimli infaz ve koruma memurlarının

hükümlüler tarafından darp edildikleri, Patnos Devlet Hastanesi Başhekimliği tarafından düzenlenen 4/8/2022 tarihli Genel Adli Muayene Raporu uyarınca F.B.'nin yüzünün sağ tarafı, boynunun sağ tarafı ile sol kolunda çizik olduğu, sol elinin baş parmağında hassasiyetinin olduğu, mevcut haliyle hayati tehlikesi olmadığı ve basit tıbbi müdahale ile giderileceği değerlendirilmesinin yapıldığı, 3/8/2022 tarihli genel adli muayene raporu uyarınca H.G.'nin sol gözünde ağrı, sol boyun bölgesinde ve sağ kol bölgesinde çizikler, sağ diz bölgesinde ağrı mevcut olduğu, mevcut haliyle hayati tehlikesi olmadığı ve basit tıbbi müdahale ile giderilemeyecek nitelikte bir durumu olduğu değerlendirilmesinin yapıldığı, bahsi geçen iki infaz ve koruma memuruna bir başka şahıs tarafından darp ve çarpma teşhisi ile birer gün iş göremezlik raporu düzenlendiği, diğer üç infaz ve koruma memurunun da darp edildiğine dair rapor düzenlendiği,

c. Başvuranın Patnos L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü Disiplin Kurulu Başkanlığının 19/8/2022 tarih 2022/... sayılı kararına karşı bahsi geçen olayda bir dahlinin olmadığı gerekçesiyle Patnos İnfaz Hakimliğine itiraz başvurusu yaptığı, Patnos İnfaz Hakimliğinin 22/9/2022 tarihli kararı ile başvuranın itirazının reddedildiği, başvuranın söz konusu ret kararına karşı itiraz hakkını kullanmadığı,

ç. Patnos L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığının 4/8/2022 tarihli ve 2022/... sayılı kararı ile başvuranın da içinde bulunduğu bir grup hükümlünün gerçekleştirmiş oldukları eylemin hücreye koyma cezasını gerektiren eylemler olduğu, eylemleri ile diğer hükümlü ve tutuklulara kötü örnek teşkil ederek personele ve çevrelerine zarar verdikleri, yapılan tüm ikna çabalarına rağmen agresif tavırlar sergileyemeye devam ettikleri ve Kurum personellerini rehin almaya çalıştıklarının tespit edildiği, personele saldırıda bulunmalarının yanı sıra hakaret, tehdit ve kindarca söylemlerde bulunarak düşmanca tavırlar sergiledikleri, yaşanan olayın Kurum güvenliği ile disiplin ve otoritenin sağlanması açısından büyük sakınca oluşturduğu, olayda ismi geçen hükümlülerin kurumlarında kalmaları durumunda ileride telafisi mümkün olmayan üzücü bir olaya mahal verilmemesi adına başvuranın da içinde bulunduğu ve bahsi geçen olaya karışan hükümlülerin konumuna uygun başka bir kapalı ceza infaz kurumuna nakledilmesinin uygun olacağı kanaatine varıldığı,

d. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün 4/8/2022 tarihli yazısı kapsamında başvuranın disiplin gerekçesiyle Bolvadin T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna naklinin uygun görüldüğü ve başvuranın 8/8/2022 tarihinde nakil işleminin gerçekleştirildiği,

e. Kurumda özel hayatın gizliliği kapsamında kalan odaların haricindeki tüm yerlerin 7/24 görüntü alan kamera sistemleri ile izlendiği, Kurumda yürütülen çalışmalar ve uygulamaların bağımsız kurum ve kuruluşlar tarafından sürekli denetlendiği göz önüne alındığında bahsi geçen Kurumda işkence ve kötü muamele uygulandığına dair herhangi bir raporun düzenlenmediği,

f. Yapılan tüm iş ve işlemlerin mevzuat hükümleri çerçevesinde gerçekleştirildiği, keyfi herhangi bir uygulamanın mevcut olmadığı,

g. Başvuruda geçen iddiaların yasal dayanaktan yoksun, asılsız, mesnetsiz ve soyut iddialardan ibaret olduğu belirtilmiştir.

4. Muhatabın yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından sunulan yazılı görüşte özetle;

a. Muhatap Kurum tarafından verilen bilgilerin doğru olmadığı ve yaşanan bir olay hakkında somut delil istenmesinin anlamsız olduğu, olayın mağduru olan kişilerin de ifadelerinin alınmasının gerektiği belirtilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Anayasa'nın "Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı" başlıklı 17'nci maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir: "Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz."

6. 20/04/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde: "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

7. 6701 sayılı Kanun'un 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır.

8. Mezkûr Yönetmelik'in "*Ön incelemenin yapılması*" başlıklı 48'inci maddesinde "(1) Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda; a) Kurumun görev alanına girip girmediği, ... yönlerinden incelenir." hükmü yer almaktadır.

9. Mezkûr Yönetmelik'in "*Karar türleri*" başlıklı 65'inci maddesinde "(1) Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir." hükmü bulunmaktadır.

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

10. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

11. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

12. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), bir kötü muamelenin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 3'üncü maddesi kapsamında değerlendirilebilmesi için belli bir şiddet seviyesine ulaşması gerektiğini; bu asgari seviyenin göreceli olduğunu; vakadaki muamelenin niteliği ve bağlamı, icrasının şekli ve yöntemi, süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ve bazı durumlarda mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi koşullara bağlı olduğunu ifade etmiştir (AİHM, *Bouyid/Belçika*, B. No: 23380/09, 28.09.2015, §86). Ayrıca, 3'üncü maddenin yakalama gibi bazı koşullarda güç kullanımını yasaklamadığını ancak yalnızca zaruri olması ve aşırı olmaması kaydıyla böyle bir güç kullanılabilceğini belirtmiştir (AİHM, *Vasilev/Bulgaristan*, B. No:48130/99, 12.04.2007, §63).

13. Anayasa Mahkemesine göre (AYM); kötü muameleyle maruz kalması nedeniyle mağdur olduğunu ileri süren kişilerin kötü muamele yasağı kapsamına giren ağırlıkta bir muamele görmüş olabileceklerini gösteren emare ve delilleri sunmaları gerekmektedir (AYM, *Beyza Metin*, B. No: 2014/19426, 12/12/2018, para.45).

14. Öte yandan AİHM iddiaların doğruluğunu araştırıp ortaya koyarken, tarafların kendisine sunduğu ve resen elde ettiği bütün materyallere dayanır ve delilleri takdir eder. Kanıtlama yükümlülüğünün taraflar arasında dağıldığı görülmektedir. Çünkü Mahkeme'nin bir kararında belirttiği gibi, Sözleşme organları önündeki bazı davalarda, 'iddiasını kanıtlamak iddia edene düşer.' prensibini katı bir şekilde uygulama imkânı yoktur (AİHM, *Orhan v. Türkiye*, B. No:25656/94, 18/6/2002, para. 266).

15. AİHM, işkence ve kötü muamelenin yapıp yapılmadığının tespiti için en önemli delil olan sağlık raporlarının, Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi (CPT) tarafından tavsiye edilen standartlarda ve İşkence ve

Diğer Zalimane, İnsanlık dışı ve Aşağılayıcı Muamele ve Cezaların Etkili Bir Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesine İlişkin Kılavuzda (İstanbul Protokolü) yer alan ilkelere uygun verilmiş olmasını aramaktadır. Mahkeme'ye göre, bu belgelerdeki standartların ve ilkelerin altında kalan bir sağlık raporunda başvuruçunun vücudunda yara bere izleri bulunmadığı söyleniyorsa, böyle bir sağlık raporuna başvuruçunun kötü muamele gördüğünü veya görmediğini kanıtlayıcı bir belge olarak dayanılmaz; başvuruçunun iddialarını destekleyen başka bir delil de bulunmaması halinde, kötü muamele kanıtlanmış olmaz (AİHM, *Ballıktaş/Türkiye*, B. No: 76730/12, para. 29,30).

16. Başvuran Patnos L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda fiziksel şiddete maruz kalmasının ardından zorunlu olarak Bolvadin T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna nakledildiğini iddia etmektedir. Başvuranın iddialarına ilişkin muhatap Kurumdan talep edilen bilgi ve belgeler incelendiğinde; başvuranın bulunduğu koğuşa yeni bir hükümlü yerleştirilmesi üzerine başvuranın da içinde bulunduğu koğuştaki kalan bir grup hükümlünün infaz ve koruma memurlarını koğuşa çağırarak rehin almaya çalıştıkları, memurlara küfür ve hakaret etmek suretiyle fiziki saldırıda bulunarak toplu direniş gösterdikleri, çıkan olayda ve isyana kalkışmaları sebebiyle infaz ve koruma memurlarının yaralandığını iki infaz ve koruma memuruna birer gün iş göremezlik raporu verildiği, olayın kontrol altına alınmasının ardından olayda ismi geçen hükümlülere “*hükümlü ve tutukluları idareye karşı kışkırtmak veya isyana kalkışmak.*” eylemi uyarınca Patnos L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü Disiplin Kurulu Başkanlığının 19/8/2022 tarihli ve 2022/... sayılı ceza verme kararı ile on gün hücreye koyma cezası ile cezalandırıldığı, hücreye koyma cezasını gerektiren eylemde bulunmaları sebebiyle olayda ismi geçen hükümlülerin olduğu, eylemleri ile diğer hükümlü ve tutuklulara kötü örnek teşkil ederek personele ve çevrelerine zarar vermelerinin önüne geçmek adına disiplin gerekçesiyle farklı kurumlara nakledildikleri anlaşılmıştır. Buna ek olarak İnfaz Hakimliğinin 17/10/2022 tarihli kararı ile başvuran hakkında verilen disiplin cezası onaylanmıştır.

17. Başvuranın Patnos L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda kötü muamele gördüğü iddiaları ile muhatap Kurumun iddialara ilişkin görüşleri ve ekli belgeler bir bütün olarak değerlendirildiğinde; bahsi geçen olayın isyan boyutuna ulaşması ve bazı infaz ve koruma memurlarının darp edilmesi üzerine olaya Kurum İdaresi tarafından müdahale edildiği, olayın ardından olayda ismi geçen hükümlülere disiplin cezası verildiği ve farklı ceza infaz kurumlarına nakledildiği anlaşılmaktadır. Bu kapsamda hak ihlaline varan bir uygulama bulunmadığı ve kötü muamele yasağının ihlal edilmediği değerlendirilmiştir.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

16/1/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Ünal SADE
Üye